

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Зафари Шариф дар мавзуи «Таъмини инноватсионӣ-методии китобхона - омили рушди фаъолияти он (дар мисоли китобхонаҳои давлатию оммавии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D091000 – Кори китобдорӣ (6D091001 – Китобхонашиносӣ, библиографишиносӣ ва китобшиносӣ).

Мутобикати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Таҳқиқоти диссертатсионии «Таъмини инноватсионӣ-методии китобхона - омили рушди фаъолияти он (дар мисоли китобхонаҳои давлатию оммавии Тоҷикистон)» ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 6D091000 – Кори китобдорӣ ва шифри дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси 6D091001 – Китобхонашиносӣ, библиографишиносӣ ва китобшиносӣ мутобикат мекунад. Тамоми сохтори кори диссертатсионӣ, инчунин масъалаҳои дар он баррасишаванда, мақсад, вазифаҳо, муносибати методологӣ ҷиҳати ҳалли проблемаҳои, ки дар раванди таҳқиқот ба миён меоянд, комилан ба умқи моҳияти ихтисоси илмӣ номбурда ҷавобгӯ мебошанд.

Мухимияти мавзуи диссертатсия. Таҳқиқоти диссертатсионии Зафари Шариф ба проблемаи муҳим - омӯзиши хусусиятҳои раванди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхона, ҳамчун омили муҳимтарини рушди самараноки он дар шароити Тоҷикистони муосир бахшида шудааст. Ҳамзамон, диссертант проблемаро дар мисоли фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавӣ, ки бо хизматрасонии худ тамоми қишрҳои аҳолиро фаро гирифта, дар тамоми ҳудуди ҷумҳурӣ ҷойгир шудаанд, баррасӣ намудааст. Дар баробари ин, дар шароити таҳаввулоти глобалӣ, ки на танҳо дар муҳити иҷтимоӣ-иртиботӣ, балки дар муҳити китобдорию иттилоотӣ ба вуқӯ меоянд, проблемаи мазкур ҷиддияти хосаро касб мекунад.

Зарурати коркарди илмӣ масъалаи мазкур на танҳо ба он вобаста аст, ки дар ҷумҳурӣ оид ба омӯзиши равандҳои инноватсионӣ таҷрибаи бузург андӯхта шудааст, балки ба он вобаста аст, ки фаъолияти инноватсионӣ шартӣ асосии инкишофи иҷтимоӣ ва дар маҷмӯъ, омили муҳими рушди ҷомеа махсуб меёбад.

Таваҷҷуҳ нисбат ба инноватсияҳо дар китобхона вобаста ба зарурати азнавсозии фаъолияти китобдорӣ мутобик ба тағйирёбии талаботи ҷомеа ва навсозию муназзамгардонии тамоми низоми

фаъолияти китобдорию иттилоотӣ ба миён омадааст. Бешак, омилҳои асосие, ки қодиранд сифати нави фаъолият ва рушди китобхонаҳои муосирро таъмин карда тавонанд, равандҳои инноватсионие махсуб меёбанд, ки ба технологияҳои наватарини иттилоотию иртиботӣ асос ёфта, дар навбати худ имкон медиҳанд, ки самаранокии хизматрасонӣ баланд бардошта шавад, пешниҳоду сифати маҳсулоту хизматгузориҳои китобдорӣ ва дастёбии ғаврии истифодабарандагон ба захираҳои гуногуни дурдаст таъмин карда шавад. Маҳз аз ҳамин нуқтаи назар натиҷаҳои ба амалия равонашуда ва аз ҷиҳати таҷрибавӣ озмудашудаи таҳқиқоти диссертационии Зафари Шариф дорои муҳимияти яқин буда, ба талаботи имрӯзаи раванди китобдорию иттилоотӣ ҷавобгӯ мебошанд.

Муаллиф таҷрибаи шуравиро дар самти роҳбарии илмию методии кори китобдорӣ ва дастовардҳои муосири таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавии Тоҷикистони муосирро ба таври амиқ ва ҳамаҷониба омӯхта, тавассути таҳлили қиёсӣ бартарият, нозуқиҳо ва мушкилоти онҳоро ошкор намудааст.

Сатҳи наwgонии натиҷаҳои диссертатсия ва нуқтаҳои илмии ба ҳимоя пешниҳодшаванда. Муҳимияти мавзӯи диссертатсия бо наwgонии таҳлили назариявӣю методологӣ мустақиман омезиш ёфтааст. Зиёда аз ин, наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада тавассути таҳқиқоти назариявӣ ва озмоишию таҷрибавӣ тасдиқ шуда, имконияти татбиқи амсилаи таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавии Тоҷикистонро собит менамояд.

Дар матни диссертатсия ғояву андешаҳои асил ва ҳулосаҳои назаривӣю методологӣю зиёдеро дарёфтани мумкин аст, ки барои китобхонашиносии муосир ва инноватикаи китобдорӣ муҳим мебошанд.

Ба сифати натиҷаҳои нави илмӣ, ки диссертант ба даст овардааст, метавон инҳоро дохил кард:

- зарурати омӯзиши таҷрибаи таърихии марказҳои методӣ ва таъмини робитаи тарафайни он бо дастовардҳои муосири фаъолияти инноватсионӣ-методӣ ҳамчун омили муассир ва самараноки баланд бардоштани сатҳу сифати хизматрасонии китобдорию библиографӣ ва рушди устувори китобхонаҳои Тоҷикистон исбот карда шудааст;

- бо назардошти вежагиҳои ҳоси Ҷумҳурии Тоҷикистон омилҳои асосии (монеаҳои) боздорандаи раванди ҷорӣ намудани инноватсияҳо

дар фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавӣ ошкор ва роҳҳои бартараф намудани онҳо илман асоснок карда шудааст;

- функсияҳои хизматрасонии инноватсионӣ-методӣ ҳамчун унсурҳои муҳими инфрасохтори фаъолияти инноватсионии китобхонаҳо

дар марҳила ва сатҳҳои гуногуни татбиқи онҳо муайян карда шудааст;

- методикаи таҳлили фазаи инноватсионӣ ва интихоби стратегияи муносиби ҷорӣ намудани азнавсозии инноватсионӣ дар фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавӣ асоснок карда шудааст;

- амсилаи концептуалии рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавии Тоҷикистон коркард ва дар раванди кори озмоишӣ-таҷрибавӣ озмуда шудааст.

Бахусус ҳамон натиҷаҳои таҳқиқот арзишманд мебошанд, ки зарароти ташаккули низоми нави таъмини инноватсионӣ-методии китобхонаҳои давлатию оммавиро дар ҷумҳурӣ ҳамчун омилҳои муҳимтарини таъмили фаъолияти онҳо собит намудаанд.

Ба диссертант муяссар гардидааст, ки дар доираи мавзӯи мазкур проблемаҳои нави илмиро ошкор намояд. Ба андешаи инчунин, навагонӣ ва аҳамияти назариявии диссертатсияи мазкур маҳз дар васеъ намудани доираи масъалаҳои мавриди пажӯҳиш зоҳир мегардад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳо. Эътимоднокии ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот дар заминаи методологияи илмӣ пажӯҳишҳои муосир, мутобиқати онҳо ба нуқтаҳои ибтидоии назариявӣ, ширкати мустақими муаллиф дар кори таҷрибавию озмоишӣ, инчунин натиҷаҳои мусбати татбиқи стратегия ва тактикаи коркардашуда, истифодаи методҳои математикии коркарди маълумоти эмпирикии дар раванди таҳқиқот бадастомада таъмин карда шудааст.

Нуқтаҳои илмӣ кори диссертатсионии Зафари Шариф, хулосаву тавсияҳое, ки пас аз анҷоми ҳар як боб ва хулоса оварда шудаанд, асоснок ва боэътимод мебошанд.

Аҳамияти илмӣ ва амалии натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ.

Дар таҳқиқоти диссертатсионии Зафари Шариф натиҷаҳое пешниҳод шудаанд, ки дорои навагонии илмие мебошанд, ки на танҳо арзиши назариявӣ, балки амалӣ низ ҳастанд.

Муаллиф дар сатҳи илмӣ методӣ, назариявӣ методологӣ ва эмпирикӣ мафҳуми «инноватсияи китобдорӣ»-ро муайяну мушаххас намудааст, ки ба андешаи ӯ, он ба беҳтар намудани татбиқи уҳдадорихои функционалии китобхона ва кормандони он, баланд гардидани сатҳу сифати хизматрасонии китобдорӣ иттилоотӣ,

ракобатпазирӣ ва боло рафтани имичи китобхонаи муосир мусоидат мекунад. Натиҷаҳои таҳқиқот оид ба монеаҳои асосии фаъолияти инноватсионии китобхонаҳо ва роҳи воситаҳои бартарафсозии онҳо имкон медиҳанд, ки доираи тасаввуроти илмӣ дар ин самт васеъ гардад.

Пажуҳиши илмие, ки Зафари Шариф оид ба асосноксозии «Консепсияи рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавӣ» анҷом додааст, на танҳо дорои аҳамияти назариявӣю методологӣ, балки амалӣ низ мебошад. Зимни асосноксозии консепсияи мазкур, муаллиф зикр намудааст, ки ташаккул ва татбиқи он фаъолияти мунтазами тамоми субъектҳо ва объектҳои таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавии ҷумҳуриро барои давраи тӯлонӣ кафолат медиҳад. Диссертант асоснок зикр намудааст, ки барои ташаккули Консепсияи номбурда, қабл аз ҳама, муносибати бонизом лозим аст. Сипас, муаллиф дар доираи муносибати бонизом, синергетикӣ, ба муҳит ва шахс равонашуда масъалаҳои марбут ба коркарди амсилаи концептуалии рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавию баррасӣ намудааст. Дар ин қарина муаллиф амсилаи концептуалии рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавию ҳамчун зеринзоми низоми нисбатан васеъ, яъне Консепсияи рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавӣ баррасӣ намудааст.

Шиносоӣ бо таҳқиқоти диссертационии Зафари Шариф шаҳодат медиҳад, ки натиҷаҳои он захираи арзишманд ҳам барои амалияи китобхонаи муосир ва ҳам назариётчиёни қори китобдорӣ кишварҳои узви ИДМ махсуб меёбанд. Коркардҳои назариявӣ, тавсияҳои методологӣю муаллифро барои ташкилу баргузори таҳқиқоти назариявӣю амалӣ оид ба инноватикаи китобдорӣ истифода бурдан мумкин аст.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷалаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Нуктаҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот дар 19 интишороти муаллиф, аз ҷумла шаш мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ, ки ҚОА-и назми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия додааст, як дастури таълимӣ (дар ҳаммуаллифӣ) инъикос ёфта, чандин маротиба дар конференсияҳои илмӣ сатҳи гуногун мавриди баррасӣ қарор гирифта, инчунин дар курси таълимии муаллиф - «Фаъолияти инноватсионӣ-методии китобхона» истифода бурда шудаанд. Маводи

интишорёфта мундариҷаи асосии кори диссертатсионӣ, инчунин ҷанбаҳо ва самтҳои муҳимтарини проблемаи мавриди таҳқиқро инъикос мекунанд.

Мундариҷаи диссертатсия. Сохтори диссертатсия ба мантиқи пажухиш мутобиқ буда, аз муқаддима, ду боб, 6 зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат аст. Дар матни диссертатсия 8 ҷадвал, 1 расм ва 5 диаграмма мавҷуд аст.

Дар муқаддима муҳимияти мавзӯ, сатҳи коркарди он, мақсад ва вазифаҳои асосии кор, объекту предмети он асоснок, марҳилаҳо ва пойгоҳи таҳқиқоти эмпирикӣ, заминаи назариявӣю методологии он муайян карда шуда, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, сатҳи назвонии натиҷаҳои бадастомада, инчунин тасвиб ва татбиқи онҳо таъсир ёфтааст. Илова бар ин, мундариҷаи диссертатсия мухтасар баён гардидааст.

Дар боби якуми диссертатсия «Заминаҳои таърихӣ-назариявӣю рушди фаъолияти китобхонаҳои оммавӣ ва таъмини инноватсионӣ-методии онҳо» муаллиф асосҳои таърихӣю ташаккул ва рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои шуравиро мавриди таҳқиқ қарор дода, концепсияҳо ва маводи аналитикии гуногунро дар ин самт таҳлил кардааст. Ба андешаи диссертант, омӯзиши таҷрибаи пешқадами марказҳои илмӣю методии даврони шуравӣ барои тақмили минбаъдаи раванди таъмини инноватсионӣ-методии китобхонаҳои давлатӣю оммавии Тоҷикистони соҳибхитӣ, инчунин ошкор намудани робитаи мантикӣю қонуниятҳои рушд – алоқамандии тарафайни рӯйдодҳои гузашта бо тамоюлоти муосир зарур мебошад. Зикр гардидааст, ки барои мутобиқшавӣю самаранокӣ китобхонаи муосир ба талаботи доимоафзоюндаи ҷомеаи иттилоотӣ раванди таъмини инноватсионӣ-методӣ бояд ба заминаи устувор ва илман асоснокӣю назариявӣю методологӣ така кунад. Диссертант ҳудуди маъноии (семантикӣю) мафҳуми «фаъолияти инноватсионӣ-методӣ», инчунин раванди тағйирёбии дастгоҳи мафҳумӣю (истилоҳотӣю) самти таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатӣю оммавиро таҳлил кардааст.

Дар боби дуюм, ки «Концепсияи рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатӣю оммавӣ» унвон дорад, масъалаҳои концептуалии ба раванди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатӣю оммавӣ алоқаманд баррасӣ гардида, муаллиф амсилаи концептуалиеро қаркард ва пешниҳод кардааст, ки ба таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти

китобхонаҳои давлатию оммавии Ҷумҳурии Тоҷикистон равона карда шудааст. Дастоварди муҳими диссертант аз он иборат аст, ки ӯ тавассути кори таҷрибавию озмоишӣ роҳҳои татбиқи амсилаи номбурдаро дар амалияи китобхонаҳои давлатию оммавӣ асоснок намуда, инчунин ҷузъитёти онро муайян кардааст. Диссертант дар заминаи натиҷаи кори таҷрибавию озмоишӣ меъёрҳои арзёбии сатҳи ташаккули омодагии китобдорон ба фаъолияти инноватсиониро муайян, моҳияти мафҳумии (истилоҳотии) фарҳанги инноватсионӣ ва муҳити инноватсиониро мушаххас ва монеаҳои боздорандаи фаъолияти китобхонаҳои оммавӣ ва кормандони онҳоро муайян намудааст.

Дар хулоса натиҷаҳои таҳқиқот, ки аз маҷмуи хулосаи бобҳо ва ҷавоб ба посухҳои дар нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда иборатанд, ҷамъбаст карда шудаанд.

Ҳамин тавр, бо боварӣ метавон зикр кард, ки вазифаҳои, ки диссертант дар нази худ гузошта буд, пурра иҷро шудаанд.

Эродҳо оид ба таҳқиқоти диссертатсионӣ.

Таҳқиқоти диссертатсионии Зафари Шарифро мусбӣ арзёбӣ карда, ҳамзамон ибрози чанд эроду тавсияҳоро зарур мешуморем, ки хусусияти принципиалӣ (ҷиддӣ) надоранд:

1. Тибқи натиҷаҳои таҳқиқот самаранокии татбиқи амсилаи концептуалӣ, ки ба таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавии Ҷумҳурии Тоҷикистон равона шудааст, исбот карда шудааст. Саволи зерин шарҳу эзоҳро талаб мекунад: оё амсилаи мазкурро дар фаъолияти дигар намуди китобхонаҳои Тоҷикистон, масалан китобхонаҳои илмӣ ва соҳавӣ ба ҳамон андоза самаранок татбиқ кардан мумкин аст?

2. Дар автореферат ба омилҳои самарабахши раванди рафъи монеаҳои фаъолияти инноватсионии китобдорон ба кадри кофӣ тавачҷух зоҳир карда нашудааст.

3. Ба андешаи мо, ба механизмҳои самарабахши раванди ҳамкории мутақобилаи марказҳои методии сатҳи гуногун оид ба ошкорнамоӣ ва ҷорӣ намудани навгониҳои китобдорӣ, ки дар китобхонаҳои дигар кишварҳои ИДМ татбиқ мешаванд, тавачҷух зоҳир намудан, ба мақсад мувофиқ буд.

4. Агар фаъолияти китобхонаи давлатию оммавии мушаххаси дорон таҷрибаи ғании фаъолияти инноватсионӣ муфасссалтар тавсиф мегардид, хеле бамаврид буд.

5. Бо назардошти арзиши бешаки илмию амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ, махсусан амсилаи концептуалии рушди таъмини инноватсионӣ-методии фаъолияти китобхонаҳои давлатию оммавӣ, ба муаллиф омодагии онро барои чоп чиҳати вусъати татбики он дар амалии китобхонаҳои номбурда, ҳамзамон ба сифати маводи таълимӣ барои муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбии соҳаи китобдорӣ, низоми тақмили ихтисос ва азнавтайёркунии китобдорони ҷумҳурӣ таъсия додан мумкин аст.

Албатта, эродҳои мазкур ба мазмуни асосӣ, инчунин натиҷаҳои умдаи таҳқиқоти диссертатсионӣ дахл нашофта, таассуроти мусбиро оид ба диссертатсия, ки дар маҷмӯъ, бо сатҳи баланди илмӣ, зътимоднокии нуктаҳои асосӣ ва хулосаҳо, бомантиқии сохтор, возеҳияти сабқ тафовут дорад, дигар карда наметавонад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия.

Ба дастоварди бешубҳаи қори диссертатсионии Зафари Шариф метавон сабки муназзами онро дохил кард, он имкон медиҳад, ки оид американ ворид шудани муаллиф ба проблемаи мавриди таҳқиқ ва дониши васеи ӯ оид ба мавзӯ, инчунин шумораи зиёди сарчашмаву адабиёти ба мавзӯи таҳқиқ мутобиқу муносиб хулоса баровард. Расму диаграммаҳо ба таври хонаданбоб пешниҳод шудаанд. Диссертатсия босаводона навишта шуда, дақиқ ба расмият дароварда шудааст ва ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқат мекунад.

Хулосаи ҷамъбасти оид ба сазовор донишмандии довталаб ба дараҷаи илмӣ дахлдор.

Таҳқиқоти диссертатсионии мавриди баррасӣ қори баъзҷомрасидаи асил ба шумор рафта, муаллиф онро дар сатҳи баланди илмӣ мустақилона иҷро карда, он дорои арзиши назариявӣю амалӣ, мубаррият ва нағсонӣ мебошад. Он аз бисёр чиҳат холиғиро, ки дар китобхонашиносии тоҷик вобаста ба ҷорӣ намудани инноватсияҳо дар амалии китобхонаҳои давлатию оммавӣ ва дигар шаклу намуди китобхонаҳо мавҷуд аст, мукамал мегардонад.

Автореферати диссертатсия мазмуни онро ба қадри кофӣ инъикос карда, мантиқан дуруст таҳия шудааст ва имкон медиҳад, ки сабки мӯҷази раванди таҳқиқот, натиҷаҳо, нағсонии илмӣ, аҳамияти назариявӣю амалӣ, мукаммалии тасвиби (апробатсияи) натиҷаҳои он мушоҳида карда шаванд.

Бо назардошти далелҳои мазкур, метавон хулоса кард, ки таҳлилотҳои диссертатсионӣ дар мавзӯи «Таъмини инноватсионӣ-методии китобхона - омили рушди фаъолияти он (дар мисоли китобхонаҳои давлатию оммавии Тоҷикистон)» ба талабот ва меъёрҳои «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, пурра ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он Зафари Шариф сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D091000 – Кори китобдорӣ (6D091001 – Китобхонашиносӣ, библиографишиносӣ ва китобшиносӣ) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи осорхонашиносӣ,
китобхонашиносӣ ва библиографишиносии

Донишгоҳи давлатии омӯзгории

Арманистон ба номи Х. Абовян

Сукиасян Гагик Арамович

3750010, Ҷумҳурии Арманистон,
ш. Ереван, хиёбони Тигран Мец, 17

Тел.: (+374 10) 59 70 49

Факс: (+374 10) 59 70 08

Почтаи электронӣ: aspu.am@aspu.am

Сомона: www.aspu.am

Имзони Сукиасян Гагик Арамовичро тасдиқ мекунам:

Котиби илмии Донишгоҳи

даватии омӯзгории Арманистон ба номи

Х. Абовян, номзади

илмҳои педагогӣ, дотсент

Испирян М. М.

Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе
Бисту ҳаштуми апрели соли ду ҳазору бисту панҷум

Ман, Ҳамидзода С.Х., нотариуси давлатии идораи давлатии нотариалии ноҳияи Фирдавсии шаҳри Душанбе дурустии имзои тарҷумон Алиев Салоҳиддин Абдунабиевичро тасдиқ мекунам, ки дар ҳузури ман гузошта шудааст.

Шахсияти ӯ муайян карда шудааст.

Дар феҳристи нақли № 121 - 8049 ба қайд гирифта шуд.

Боқи дахлӣ ба санаи 2005 с. ҷарҳот шудааст.

НОТАРИУС ҲАМИДЗОДА С.Х.

Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе
куч. Н. Карамов, б. 37-96

